

коли самі благодійники не були глибоко релігійними людьми, сімейні традиції добровільності чи побоювання бути відлученими від Церкви за звинуваченням у користуванні та інших пороках сприяли відрахованню значних сум на піклування бідних та допомогу культурі.

Культурний. У другій половині XIX – на початку XX ст. спостерігалось загальне піднесення культури, відбулася трансформація поглядів представників торгово-промислового класу на науку, освіту, мистецтво. Спостерігалось масове захоплення театром, книгами, художнім мистецтвом, що сприяло розквіту таких явищ, як колекціонування та меценатство.

Отже, благодійність пройшла шлях від сакральних і родових форм допомоги до сучасних інституційних практик. У XXI ст. вона постає не лише моральною чеснотою, а й важливим інструментом соціальної стабільності, правового регулювання та консолідації українського суспільства. Тому, комплексне вивчення явища благодійності потребує об'єднання зусиль представників різних наукових напрямів, практичних діячів у цій сфері, передбачає взаємодію державних та громадських структур.

Список бібліографічних посилань

1. Тищенко О. В. Еволюція благодійної діяльності як суспільно-правового явища. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2015. Вип. 14 (1). С. 112–115. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2015_14\(1\)__33](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2015_14(1)__33).

Кушнір Володимир Анатолійович,
здобувач наукового ступеня доктора
філософії кафедри кримінального права
і кримінології навчально-наукового
інституту права та психології Національної
академії внутрішніх справ

ПЕРЕДУМОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА УХИЛЕННЯ ВІД ПРИЙНЯТТЯ НА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ ЗА КОНТРАКТМ

Протягом останніх десяти років, Україна перебуває у стані війни з російською федерацією. За цей час перед державою постійно постають все нові і нові виклики, пов'язані з необхідністю боронити свою територію та захищати населення від злочинних дій держави-агресора [4; 6]. Збройна агресія проти України, яку розпочала росія ще в 2014 році, анексувавши АР Крим і захопивши частину Луганської та Донецької областей, обумовила необхідність посилення військового потенціалу нашої держави. Особливої актуальності це питання набуло з дня початку широкомасштабних воєнних дій, відколи був запроваджений правовий режим воєнного стану на всій території держави [3; 5].

Україна щодня бореться як за своє світле майбутнє, так і за майбутнє всього демократичного світу [7; 8]. За цей час, ціною неймовірних зусиль та людських жертв, Україні вдалось здобути низку важливих воєнних перемог, знищивши тисячі окупантів. Водночас, для остаточної перемоги над державою-терористом необхідно докласти ще багато зусиль. Мобілізаційний ресурс нашого ворога є величезним, а тому нам слід використовувати всі наявні можливості для відсічі збройної агресії. Одним із ресурсів, який може бути використаний для посилення обороноздатності держави є особи, які відбувають покарання у вигляді обмеження або позбавлення волі. Серед цих людей є мотивовані та патріотично налаштовані громадяни, готові спокутувати власну провину перед суспільством на полі бою. У той же час, залучення цих осіб до військової служби вимагає чіткого законодавчого регулювання всіх аспектів, пов'язаних з: умовно-дostroковим звільненням таких осіб, здійсненням адміністративного нагляду за ними, прийняття їх на військову службу та визначення особливостей її проходження, врегулювання питань соціального і правового захисту таких осіб тощо.

З метою врегулювання зазначених питань було прийнято Закон України від 8 травня 2024 року № 3687-IX «Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального, Кримінально-виконавчого кодексів України та інших законів України щодо запровадження інституту умовно-дostroкового звільнення осіб від відбування покарання для безпосередньої їх участі у обороні країни, захисті її незалежності та територіальній цілісності».

Зазначеним законом було доповнено КК України ст. 81-1, яка передбачає, що під час проведення мобілізації та/або дії воєнного стану до осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, судом може бути застосовано умовно-дostroкове звільнення для проходження ними військової служби за контрактом. Умовно-дostroкове звільнення від відбування покарання, передбачене цією статтею, не застосовується до осіб, засуджених за вчинення злочинів проти основ національної безпеки України, засуджених за вчинення умисного вбивства двох або більше осіб, або вчиненого з особливою жорстокістю, або поєднаного із зґвалтуванням або сексуальним насильством, або особливо тяжких корупційних кримінальних правопорушень чи засуджених за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст. 152-156¹, 258-258⁶, ч. 4 ст. 286¹, ст. 348 КК України, а також до засуджених службових осіб, які згідно з пп. 1 п. 3 примітки до ст. 368 КК України займали особливо відповідальне становище [1].

Умовно-дostroкове звільнення від відбування покарання для проходження військової служби за контрактом може бути застосовано судом [2], якщо засуджений виявив бажання проходити військову

службу за контрактом та відповідає вимогам проходження військової служби за контрактом, визначеним ст. 21-5 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу».

При ухваленні рішення про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання для проходження військової служби за контрактом суд покладає на особу, звільнену від відбування покарання, обов'язок невідкладно, але не пізніше 24 годин після набрання законної сили судовим рішенням про умовно-дострокове звільнення особи від відбування покарання для проходження військової служби за контрактом, прибути у супроводі Національної гвардії України до відповідного територіального центру комплектування та соціальної підтримки для укладення контракту та проходження військової служби [1].

У разі вчинення особою, до якої було застосовано умовно-дострокове звільнення від відбування покарання для проходження військової служби за контрактом, протягом невідбутої частини покарання нового кримінального правопорушення суд призначає такій особі покарання за правилами, передбаченими ст. 71 і 72 КК України.

Якщо особа не виконує умови контракту і ухиляється від військової служби, то такі дії тягнуть за собою кримінальну відповідальність, передбачену ст. 336-2 КК України. Так, за цією статтею відповідальність настає за ухилення від прийняття на військову службу за контрактом особою, яку під час проведення мобілізації та/або дії воєнного стану звільнено умовно-достроково від відбування покарання для проходження військової служби [1]. Хоча ця норма криміналізована нещодавно, вона потребує доопрацювання. Зокрема вбачається доповнення кваліфікуючими ознаками, такими як: вчинено за попередньою змовою групою осіб. А також виникає потреба з'ясування особливостей кваліфікації цього кримінального правопорушення та його відмежування від інших кримінальних та адміністративних правопорушень.

Проблеми кримінальної відповідальності кримінальні правопорушення у сфері забезпечення призову, мобілізації та військові кримінальні правопорушення, як Г. М. Анісімов, В. В. Бабаніна, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, Ю. П. Дзюба, О. О. Дудоров, М. І. Карпенко, В. І. Касинок, І. М. Коропатнік, М. І. Мельник, М. А. Микитюк, Р. О. Мовчан, О. О. Павлюк, С. В. Петков, В. І. Тютюгін, М. І. Хавронюк, С. О. Харитонов, С. С. Чернявський та інші.

Попри істотний внесок зазначених вчених у розробку питань забезпечення призову та мобілізації, зовсім недослідженим є проблемні питання кримінальної відповідальності за ухилення від

прийняття на військову службу за контрактом, оскільки ст. 336-2 КК України була криміналізована 8 травня 2024 року. Хоча норма була прийнята нещодавно, її редакції не цілком обумовлена потребами практики. Ця стаття потребує доопрацювання.

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [Д. С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко та ін.] ; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 1104 с.

3. Тарасенко О. С. Особливості правового регламентування підстав проведення спеціального слідчого експерименту та імітування обстановки злочину до початку кримінального провадження. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. 2024. Вип. № 2 (10). С. 21–25. URL: <https://policeystika.dnuvs.ukr.education/index.php/policeystyka/article/view/185/165>.

4. Тарасенко О. С. Шляхи розв'язання системних проблем у сфері забезпечення інформаційної безпеки держави як складової національної безпеки України. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти* : матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 21 бер. 2025 р.); у 2-х ч. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2025. Ч. І. С. 51–53.

5. Тичина Д. М., Тарасенко О. С., Антошук А. О. та ін. Розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами та вибуховими пристроями : *метод. реком.* Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. 50 с.

6. Чернявський С. С., Бабаніна В. В. Кримінальна відповідальність військовослужбовця за незаконне заволодіння військовим майном: передумови новелізації. *Актуальні проблеми кримінального права*: матеріали XIV Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. пам'яті проф. П. П. Михайленка (Київ, 23 листопада 2023 року). Київ, Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 250–253. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/items/303c8343-c950-43da-bdd1-f54bd723bcdc>

7. Чернявський С. С., Стрільців О. М., Тарасенко О. С. та ін. Застосування космічних та геоінформаційних технологій під час виявлення та розслідування кримінальних правопорушень: *метод. реком.*; за заг. ред. М. С. Цуцкірідзе; 2-ге вид. 2024, НАВС. 93 с.

8. Borysov, V., Shakun, V., & Babanina, V. (2022). Aplicación de los principios constitucionales en la legislación penal de Ucrania. *Revista De La Universidad Del Zulia*, 13 (38), 140-158. DOI: <https://doi.org/10.46925/rdluz.38.10>.